

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут будівництва, архітектури та дизайну

04-08-50s

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Проектування в історично сформованому середовищі		Design in a historically formed environment
Шифр за ОП	OK 10	Code in Educational Program
Освітній рівень: магістерський (другий)		Educational level: Master's (second)
Галузь знань Інженерія, виробництво та будівництво	G	Fields of knowledge Engineering, Manufacturing and Construction
Спеціальність Архітектура та містобудування	G17	Fields of study: Architecture and town planning
Освітня програма: Архітектура та містобудування		Educational Program: Architecture and town planning

Рівне – 2026

Силабус навчальної дисципліни «Проектування в історично сформованому середовищі» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування», спеціальність G17 «Архітектура та містобудування». Рівне. НУВГП. 2026. 10 стор.

ОПП на сайті університету:

Розробник силабусу:

e-підпис Михайлишин О.Л., д.арх., доцент, завідувачка кафедри архітектури і середовищного дизайну

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 8 від "26" січня 2026 року

Завідувач кафедри:
e-підпис Михайлишин О.Л., д.арх., доцент.

Керівник (гарант) ОП: Ричков П.А., д.арх., проф.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІБАД
Протокол № 6 від "17" лютого 2026 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІБАД:
e-підпис Макаренко Р.М., к.т.н., проф.

Попередня версія силабусу 03-08-47s.

© НУВГП, 2026

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА	
ПРОЄКТУВАННЯ В ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>магістр</i>
Освітня програма	<i>Архітектура та містобудування</i>
Спеціальність	<i>G17 «Архітектура та містобудування»</i>
Рік навчання, семестр	<i>I-й (II)</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Лекції:	<i>16 годин</i>
Практичні заняття:	<i>14 годин</i>
Самостійна робота:	<i>60 годин</i>
Курсова робота:	<i>-</i>

Форма навчання	денна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	Українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА

Лектор	 <p><i>Михайлишин Ольга Леонідівна, доктор архітектури, доцент, завідувачка кафедри архітектури і середовищного дизайну.</i></p>
Вікіситет	http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php Михайлишин_Ольга_Леонідівна
ORCID	https://orcid.org/0000-0003-3046-7923
Як комунікувати	o.l.mykhaylyshyn@nuwm.edu.ua Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

Анотація

Дисципліна спрямована на формування у студентів цілісного розуміння принципів, методів і інструментів архітектурного та містобудівного проектування в умовах історично сформованої забудови з урахуванням наявних об'єктів культурної спадщини, правових обмежень, сучасних соціальних, екологічних і економічних викликів.

Актуальність курсу зумовлена:

- потребою збереження та сталого розвитку історичних міст і середовищ;
- трансформаціями історичної забудови в умовах глобалізації, воєнних руйнувань та післявоєнного відновлення України;
- необхідністю підготовки архітекторів, здатних працювати з історичним контекстом професійно, відповідально і креативно.

Курс є інтеграційним і поєднує знання з історії архітектури, містобудування, реставрації, охорони культурної спадщини та сучасного проектування.

У результаті вивчення дисципліни здобувач пропрацює алгоритм проектування об'єктів в історично сформованому середовищі, апробує методи передпроектного аналізу та проектних розробок щодо і для історичного середовища, засвоює законодавчу та нормативну базу охорони історичної забудови.

Мета та завдання

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів з методологією проектування в історичному середовищі, а також з визначними архітектурними реалізаціями, здійсненими відповідно до міжнародного та національного законодавства в галузі охорони культурної спадщини.

Завдання навчальної дисципліни: засвоєння студентами основ законодавства, методики проектування в історично сформованому середовищі; ознайомлення з концепціями та підходами стосовно формування і архітектурно-просторового, композиційного розвитку історичного сформованого середовища та його елементів; засвоєння сучасних методів та прийомів роботи в історичному контексті.

Посилання на розміщення освітнього компоненту на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/user/view.php?id=140&course=4878>

Передумови вивчення*

(місце освітнього компоненту в структурно-логічній схемі)

Курс є інтеграційним і поєднує знання з історії архітектури, містобудування, реставрації та реконструкції об'єктів, архітектурного проектування.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК07. Знання та розуміння предметної області та розуміння предметної діяльності.

СК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі архітектури та містобудування у широких або мультидисциплінарних контекстах.

СК06. Здатність аналізувати, міжнародний та вітчизняний досвід, збирати, накопичувати і використовувати інформацію необхідну для розв'язання задач дослідницького та інноваційного характеру у сфері архітектури та містобудування.

СК10. Здатність генерувати нові ідеї та розробляти інноваційні рішення у сфері архітектури та містобудування.

СК11. Здатність критично осмислювати проблеми архітектури та містобудування.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)

РН04. Розуміти і застосовувати у практичній діяльності теоретичні і практичні засади проєктування інноваційних об'єктів містобудування, житлових, громадських, промислових будівель і споруд, реконструкції і реставрації архітектурних об'єктів, методів досягнення раціонального архітектурно-планувального, об'ємно-просторового, конструктивного рішення, забезпечення соціально-економічної ефективності, екологічності, енергоефективності, гармонізації з довкіллям.

РН05. Знати, розуміти та оцінювати характеристики сучасних будівельних матеріалів, виробів і технологій, враховувати їх особливості при розробці інноваційних проєктних рішень будівель і споруд, в проєктах благоустрою міських і ландшафтних територій, при реконструкції та реставрації пам'яток архітектури і містобудування.

РН06. Забезпечувати гармонізацію об'єктів архітектури і предметного середовища, зокрема із застосуванням принципів і методів теорії дизайну архітектурного середовища та теорії інтер'єру.

РН11. Приймати ефективні рішення у сфері архітектури та містобудування, розробляти і порівнювати альтернативи, враховувати обмеження, оцінювати можливі побічні наслідки та ризики.

РН12. Знати і застосовувати у практичній діяльності законодавство і нормативну базу щодо проведення досліджень та розробки архітектурно-містобудівних проєктів.

РН13. Обґрунтовувати безпекові, санітарно-гігієнічні, екологічні, інженерно-технічні і техніко-економічні рішення і показники у комплексному архітектурно-містобудівному проєктуванні.

Структура та зміст освітнього компонента

Див. таблицю нижче.

Методи та технології навчання: проблемно-пошуковий метод, аналіз конкретних ситуацій, розв'язання творчих та дослідницьких завдань, візуалізація.

Перелік навчальних матеріалів, які повинен опанувати/ознайомитись студент перед заняттям, за посиланням <https://exam.nuwm.edu.ua/course/section.php?id=34670>.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

16/14/60 (всього лекцій / практичні заняття / самостійна робота)

Змістовий модуль 1.

Проблеми, завдання, чинники розвитку історично сформованого середовища.

6/6/24(всього лекцій / практичні заняття / самостійна робота)

Тема 1. Проблеми і завдання проектування в історично сформованому середовищі. (2 год.) Основні терміни і поняття, пов'язані з історичним середовищем. Дії в історично сформованому середовищі: консервація, реставрація, ревалоризація, реконструкція, адаптація, нове будівництво. Проблеми екзистенції історично сформованого середовища міста. Завдання реконструкції міст та елементів їх планувально-просторової структури.

Тема 2. Чинники формування міського історичного середовища та композиційно-художні засади його розвитку. (4 год.) Чинники, що визначають характер формування та розвитку історично сформованого середовища. Природно-ландшафтні чинники. Історико-політичні чинники. Соціально-економічні чинники. Культурно-релігійні чинники. Містобудівні та нормативні чинники. Планувальна композиція. Просторово-візуальна структура історичного міста (поселення). Роль домінант і акцентів. Морфологія забудови. Модель запису культурного середовища (іконосфери): історично сформоване середовище як системи образів, знаків і смислів. Системоутворюючі ознаки різних типів історичних міст.

Змістовий модуль 2.

Теорія та практика архітектурного проєктування в історично сформованому середовищі.

10/8/36 (всього лекцій / практичні заняття / самостійна робота)

Тема 3. Теорія та практика роботи в історично сформованому середовищі у XIX – XXI ст. (4 год.) Початки формування пам'яткоохоронних та реставраційних концепцій і теорій. Італійська, англійська та французькі школи охорони історично сформованого середовища. Реставраційні методи, застосовувані на архітектурних об'єктах. Досвід реконструкції міст Західної Європи у XIX ст. Підходи реконструкції історичного середовища міст протягом XX-XXI ст. Типи реконструкції історичного середовища міст Європи в XX ст. Урбаністичні концепції XX ст. реконструкції історичного середовища. Сучасні методичні підходи і принципи розвитку та реконструкції історично сформованого міського середовища.

Тема 4. Відтворення історично сформованих центрів міст. (2 год.). Варшава, Гданськ, Ельблонг, Роттердам, Дрезден, Київ. Концепції, методичні підходи, реалізація.

Тема 5. Нормативно-правове та організаційне забезпечення проектування в історичному середовищі. (2 год.) Міжнародні та національні інститути, що визначають глобальні, регіональні та локальні стратегії розвитку історично сформованого середовища. Міжнародні документи, що регулюють питання охорони культурної спадщини. Закон України „Про охорону культурної спадщини”, Державні будівельні норми про охорону історичного середовища. Передпроектний аналіз історичної забудови, історико-архітектурний опорний план. Зони охорони пам'яток. Історико-архітектурний опорний план як невід'ємна складова генплану міста; його структура та зміст. Передпроектний цикл дослідницьких робіт. Історико-генетичний аналіз. Обмеження проектування і будівництва на охоронюваних територіях міста. Аналіз прикладів вітчизняної проєктної практики.

Тема 6. Європейський та вітчизняний досвід проєктування в історично сформованому середовищі. (2 год.) Реновація, нове будівництво/модернізація, ревіталізація, адаптація. Інтеграція сучасної архітектури в історичне середовище: конфлікти і компроміси. Цифрові інструменти аналізу історичної забудови (GIS, 3D-реконструкції). Партисипативне проєктування та робота з громадою в історичних районах. Проблеми проєктування в умовах післявоєнного відновлення історичних міст України.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Комплексне практичне завдання «Регенерація історично сформованого кварталу: сценарії збереження, трансформації та розвитку»

Практичне заняття 1. Аналіз середовища (4 год). Історико-типологічний аналіз кварталу; визначення етапів формування; морфологія забудови (масштаб, щільність, ритм); просторові осі, дворова структура, межі; виявлення проблем і потенціалів.

Практичне заняття 2. Оцінка цінності та зонування втручань (2 год) класифікація будівель за рівнем цінності (пам'ятка / цінна фонова забудова; нейтральна забудова; дисонуючі елементи); визначення допустимих дій (збереження; адаптація; реконструкція)

Практичне заняття 3. Концепція регенерації кварталу (4 год). Формування загальної стратегії розвитку. Нові функціональні сценарії. Робота з відкритими просторами. Принципи роботи з новими об'ємами (без детального проектування). Формування «коду середовища».

Практичне заняття 4. Концепт фрагменту кварталу (4 год). Опрацювання одного фрагменту кварталу (двір; вуличний фронт; вузлова ділянка; зона втрати забудови).

Форми та методи навчання

Для досягнення програмних результатів навчання використовуються наступні методи навчання: ілюстративний метод, індуктивний метод, проблемно-пошуковий метод, дослідницький метод, метод полемічного навчання, графоаналітичний метод.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/ результатів навчання

Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти: <https://ep3.nuwm.edu.ua/25889/>
Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань: оцінювання за виконання практичних робіт; опитування при захисті практичних робіт; оцінки за модульні контрольні роботи; підсумковий контроль знань. Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали

Оцінювання:

Вид роботи	Бали
1. Поточна складова оцінювання	
1.1 Робота під час лекцій (8 пар x 2 бали).....	16
1.2 Робота над практичними завданнями (7 пар x 5 балів).....	35
1.3 Захист науково-аналітичного завдання.....	9
Всього поточна складова оцінювання.....	60
2. Підсумкова складова оцінювання	
2.1. Модульний контроль №1.....	20
2.2. Підсумковий контроль знань (опитування).....	20
Всього підсумкова складова оцінювання.....	40
Разом.....	100

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література

1. Вечерський В.В. Спадщина містобудування України: теорія і практика історико-містобудівних, пам'ятко-охоронних досліджень населених місць. К., 2003.
2. Закон України «Про охорону культурної спадщини», 2000 р. (з поправками 2001-2021 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
3. Осиченко Г.О. Реконструкція історичних міст: композиційний аспект. Харків, 2021. <https://surli.cc/qlpwea> .
4. Тімохін В.Д. Основи містобудування: Навч. Посібник. К, 1996.
5. Фомін І.О. Основи теорії містобудування: Підручник. К, 1997.
6. Abyzov V., Bulhakova T., Chueva O. et al. (2024). The main trends and directions of the sustainable development and regeneration of the historical environment” Journal of Law and Sustainable Development.
7. Design in Context. Guidelines for Infill Development in the Historic Environment. Parramatta: NSW Heritage Office, Royal Australian Institute of Architecture, 2005.
8. Jeleński T. (2004). Sztuka kształtowania historycznych wnętrz miejskich na tle przemian w kulturze: Praca doktorska. Kraków.
9. Nadia Pintossi, Deniz Ikiz Kaya, Pieter van Wesemael, Ana Pereira Roders (2023). Challenges of cultural heritage adaptive reuse: A stakeholders-based comparative study in three European cities. Habitat International 136 (2023).
10. Oliynyk, O., & Chyzhevskii, O. (2024). Principles of restoration of cultural heritage in the conditions of post-war reconstruction of Ukraine. Theory and practice of design. Architecture and construction, 1(31), 53–60. Kyiv: NAU. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.31.6>

Допоміжна література

11. ДБН А.2.2-14:2016. Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування (із змінами та додатками).
12. ДБН Б.2.2-3:2021. Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту.
13. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій.
14. ДБН В.1.2-12-2008. Будівництво в умовах ущільненої забудови. Вимоги безпеки.
15. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. Основні положення.
16. ДСТУ-Н Б В.3.2-4:2016 Настанова щодо виконання ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках архітектури та містобудування.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Міністерство культури України <https://mcsc.gov.ua/kulturna-spadshchyna/>
2. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6). URL: <https://libr.rv.ua/#gsc.tab=0>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova> бібліотека (<https://nuwm.edu.ua/nuwm/struktura/biblioteka/>).

Поєднання навчання та досліджень

У процесі навчання здобувачі мають можливість долучитись до реалізації наукових досліджень, зокрема за темою «Дослідження проблем історії, теорії і практики архітектури та містобудування Правобережної України», яка зареєстрована в Українському інституті науково-технічної експертизи та інформації (державний реєстраційний номер 0121U111218). Невід'ємною складовою виконання практичних завдань є аналіз наявного досвіду соціологічних досліджень міського середовища. Результати передпроектних досліджень після опрацювання можуть оприлюднюватись на студентських конференціях та бути використані у наукових публікаціях, у магістерських роботах.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

1. Аналітичні навички.
2. Здатність логічно обґрунтовувати позицію.
3. Комплексне вирішення проблеми.
4. Критичне мислення.
5. Навички усного спілкування.
6. Творчі здібності (креативність).
7. Формування власної думки та прийняття рішень.

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості та реалізація повторного вивчення дисципліни здійснюються згідно з «Порядком ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП» <https://ep3.nuwm.edu.ua/30369/>, за яким реалізується право здобувача на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Оголошення стосовно дедлайнів здачі курсових робіт та проєктів навчальної дисципліни відповідно до політики оцінювання оприлюднюються на сторінці даної дисципліни на платформі MOODLE.

Неформальна та інформальна освіта

Здобувачі мають право на визнання (перезарахування) результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті відповідно до Положення <https://ep3.nuwm.edu.ua/28363/>
Здобувачі вищої освіти мають право на часткове зарахування навчальних результатів, здобутих в процесі неформальної освіти: зокрема, нараховуються додаткові бали за участь студентів у майстер-класах на архітектурну та пам'ятко-охоронну тематику, максимально наближену до тем практичних завдань, що виконуються у певному семестрі відповідно до цього силабусу.

Правила академічної доброчесності

Викладачі і студенти зобов'язані дотримуватись правил академічної доброчесності. Відповідні вимоги до дотримання таких правил відображені у Положенні про академічну доброчесність в НУВГП <https://ep3.nuwm.edu.ua/25004/>
Студенти, які не самостійно виконують практичні завдання, вдаються до плагіату архітектурних ідей, не допускаються до захисту і здачі робіт з наступним повторним їх виконанням.
Нормативні документи НАЗЯВО стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці ЯКІСТЬ ОСВІТИ сайту НУВГП - <https://nuwm.edu.ua/nuwm/yakist-osvity/>.
Сайт НАЗЯВО: <https://naqa.gov.ua/>

Вимоги до відвідування

Відвідування усіх занять є обов'язковою умовою якісного виконання практичних завдань. Процес індивідуальної роботи над розробкою ідеї та концептуального вирішення об'єкта потребує постійного обговорення ходу роботи з викладачем та консультацій відповідно до графіка.

Відпрацювання пропущених занять здійснюється шляхом самостійного виконання аудиторної роботи в позаурочний час і демонстрації її результатів під час занять.

У випадку участі студента у грантовій освітній програмі (в Україні або закордоном) результати проєктування зараховуються автоматично.

Документом, що регулює права студентів є Положення про організацію освітнього процесу в НУВГП <https://ep3.nuwm.edu.ua/28552/>.

Під час занять студентам дозволено використання мобільних телефонів та ноутбуків з метою пошуку уточнюючої інформації щодо нормативної бази проєктування, вітчизняних та зарубіжних прикладів проєктування і реалізації аналогічних за призначенням об'єктів.

У випадку форс-мажорних обставин (карантинні обмеження, локдаун, воєнний стан) заняття і консультації проводяться онлайн.

Уклала

Михайлишин О.Л., д. арх., доц.

Автор
Завідувач кафедри

Ольга МИХАЙЛИШИН

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної
роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №345
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000009B6C3700C8C2C100